

Behar: Does the Torah encourage people to ask questions on G-d?

By: Rabbi Levi Y. Garelik

Also:

1. Why does the Torah suspect a Jew that he does not believe in G-d?
2. Does the Torah encourage people to ask questions about G-d?
3. How is the Torah alluding to our generation?
4. Is it true that according to Rashi the "four sons" are not connected to the Haggada?!
5. What is the reason for Shmita?
6. If during the Shmita and Yovel years we may not plow and seed the fields – from where is our food going to come?
7. What is the connection between Shmita and Moshiach?
8. What are the three stages of the era of Moshiach?
9. What is so special about our generation?

Based on Likutei Sichos Vol. 27 pages 183-190 and others

מיוסד על לקוטי שיחות חלק כ"ז ע' 183-190 ועוד

המקורות:

1. בהר פרק כה: א. וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה בְּהַר סִינִי לֵאמֹר. ב. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם, כִּי תָבֹאוּ אֶל-הָאָרֶץ, אֲשֶׁר אָנִי נֹתֵן לָכֶם, וְשָׁבַתָה הָאָרֶץ, שִׁבְתָּ לָהּ. ג. שֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע שְׂדֶה, וְשֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְמַר prune וְאִסְפַּתְּ אֶת תְּבוּאָתָהּ. ד. וּבַשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִית, שִׁבְתָּ שְׂדֶתְךָ וְהָיָה לָאָרֶץ, שִׁבְתָּ לָהּ. שְׂדֶה לֹא תִזְרַע, וְכַרְמְךָ לֹא תִזְמַר. ה. אֶת סְפִיחַ overgrown קִצְרֶיךָ לֹא תִקְצֹר, וְאֶת עֲנְבֵי חִירְךָ לֹא תִבְצֹר, שְׁנַת שְׂבִיתְךָ וְהָיָה לָאָרֶץ. ו. וְהִיְתָה שִׁבְתָּ הָאָרֶץ לָכֶם לֶאֱכֹלָהּ, לָךְ וְלַעֲבָדְךָ וְלַאֲמָתְךָ וְלַשְׂכִּירְךָ וְלַתּוֹשֵׁבְךָ הַגֵּרִים עִמָּךְ. ז. וְלִבְהִמְתָּךְ וְלַחֲתִיָּה אֲשֶׁר בְּאֶרְצְךָ, תִּהְיֶה כָּל תְּבוּאָתָהּ לֶאֱכֹל. ח. וְסִפַּרְתָּ לָךְ שִׁבְעַת שְׁבִיתֹת שָׁנִים, שִׁבְעַת שָׁנִים שִׁבְעַת שָׁנִים, וְהָיוּ לָךְ, יְמֵי שִׁבְעַת שְׁבִיתֹת הַשָּׁנִים, תִּשְׁעַ וְאַרְבָּעִים שָׁנָה. ט. וְהִעֲבַרְתָּ שׁוֹפָר תְּרוּעָה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבַעִי, בְּעֶשְׂרִי לַחֹדֶשׁ. בְּיוֹם

הַכִּפּוּרִים, תַּעֲבִירוּ שׁוֹפָר בְּכָל אֶרְצְכֶם. י. וְקִדְשְׁתֶּם אֶת שְׁנַת הַחֲמִשִּׁים שָׁנָה, וְקִרְאתֶם דְּרוֹר בְּאֶרֶץ לְכָל יִשְׂבֵּיהָ, יוֹבֵל הוּא תִהְיֶה לְכֶם, וְשַׁבְּתֶם אִישׁ אֶל-אֲחֻזָּתוֹ, וְאִישׁ אֶל מִשְׁפַּחְתּוֹ תִּשְׁבוּ. יא. יוֹבֵל הוּא, שְׁנַת הַחֲמִשִּׁים שָׁנָה תִהְיֶה לְכֶם, לֹא תִזְרְעוּ, וְלֹא תִקְצְרוּ אֶת-סִפְיֹחֶיהָ, וְלֹא תִבְצְרוּ אֶת-מְזֵרֶיהָ. יב. כִּי יוֹבֵל הוּא, קֹדֶשׁ תִּהְיֶה לְכֶם, מִן-הַשָּׂדֶה תֹאכְלוּ אֶת תְּבוּאָתָהּ. יג. בְּשַׁנַּת הַיּוֹבֵל הַזֹּאת, תִּשְׁבוּ אִישׁ אֶל אֲחֻזָּתוֹ. יד. וְכִי תִמְכְּרוּ מִמְכָּר לְעַמִּיתְךָ, אוֹ קָנָה מִיַּד עַמִּיתְךָ, אֵל תּוֹנוֹ אִישׁ אֶת אֲחִיו... יז. וְלֹא תוֹנוּ אִישׁ אֶת עַמִּיתוֹ, וְיִרְאתָ מֵאֱלֹקֶיךָ, כִּי אֲנִי ה' אֱלֹקֵיכֶם. יח. וַעֲשִׂיתֶם אֶת חֻקֹּתַי וְאֶת מִשְׁפָּטַי תִּשְׁמְרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם, וְיִשְׁבְּתֶם עַל הָאֶרֶץ לְבִטָּח. יט. וְנִתְּנָה הָאֶרֶץ פְּרִיָּה, וְאֶכְלֹתֶם לְשִׁבְעָה, וְיִשְׁבְּתֶם לְבִטָּח עֲלֶיהָ. כ. וְכִי תֹאמְרוּ, מִה-נֹאכַל בְּשָׁנָה הַשְּׁבִיעִת, הֵן לֹא נִזְרַע, וְלֹא נֶאֱסַף אֶת תְּבוּאָתָנוּ. כא. וְצִוִּיתִי אֶת בְּרַכְתִּי לְכֶם בְּשָׁנָה הַשְּׁשִׁית, וַעֲשִׂתָ אֶת הַתְּבוּאָה לְשִׁלֹּשׁ הַשָּׁנִים. כב. וְזָרַעְתֶּם, אֶת הַשָּׁנָה הַשְּׁמִינִת, וְאֶכְלֹתֶם מִן הַתְּבוּאָה יָשָׁן, עַד הַשָּׁנָה הַתְּשִׁיעִת, עַד-בּוֹא תְּבוּאָתָהּ תֹאכְלוּ יָשָׁן.

נשאלות כמה שאלות:

א. למה מחכים על השאלה עד אחרי הלכות יובל והלכות אונאה והברכות? הרי השאלה צריכה להיות מיד אחרי שהקב"ה אומר ההלכות של שמיטה?

יש מפרשים שעונים:

2. רמב"ן - וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית - כמו מסורס, וכי תאמרו בשנה השביעית, מה נאכל, כי הדאגה להם בעבור השמינית, כי כיון שתחילת שנת השמיטה והיובל מתשרי, מפירות השישית יאכלו בשביעית, ועל כן, הנכון בפירוש ועשת את התבואה לשלש השנים, **בעבור שנת היובל**, שתעשה השישית לכל שנת השמיטה והיובל והשנה שאחרי היובל, כי כולם ישן יאכלו. והבטיח הכתוב כי תפחדו בשנה השביעית לאמר מה נאכל, אני אצווה את ברכתי בשנה השישית שתעשה התבואה לשלש השנים הבאים אחריהם, והיא תוספת ברכה כדי שתספיק גם בשמיטה והיובל....

3. אברבנאל - וכפי רש"י יהיה זה וזרעתם את השנה השמינית שהיא אחר כל שמיטה. ויקשה להם למה לא נאמר זה למעלה בפרשת השמיטה ונאמר כאן בפרשת היובל? ויקשה עוד... וגם יקשה... ולכך נדחק רש"י לפרש עד שתבא לבית תבואת השנה התשיעית, ויפרש אמרו עד בא תבואתה של השנה השמינית. ואין דבר מזה מתיישב ללב. והרלב"ג מאשר הוקשה לו זה פי" הכתוב כן, שרצה להשיב על הספק שזכר אם בשמיטה ואם ביובל ושלענין השמיטה אמר וזרעתם את השנה השמינית **ולענין היובל אמר עד השנה התשיעית.** ואינו נכון כי הכתוב מדובק ואיך יפרשהו לשעורין חלק לשמטה וחלק ביובל? והנה הספק שהוא ביובל היה מה יאכלו כל ג' שנים רצופים... ולכן נראה לי לפרש וזרעתם את השנה השמינית שהוא נקשר עם מה שלמעלה. וענין ועשת את התבואה לגי השנים כאלו זרעתם את השנה השמינית ככה יהיה בארץ שובע רב ואתם תאכלו את תבואתה של השנה הששית עד בא תבואת השנה התשיעית. והוא הפירוש היותר נכון ומתישב. והותר' בזה השאלה הי"ב...

אבל ברש"י אי אפשר לפרש כן:

4. רש"י (על פסוק כא - וזרעתם): ומקרא זה נאמר בשאר **השמיטות** כולן.

דהיינו שהשאלה נשאלת מיד אחרי שמיטה.

* * *

עוד שאלה שרש"י אינו מסביר – הענין של "וכי" תאמרו ש"ודאי" תשאלו, ולא "אם" תשאלו):

5. שופטים יח, יד: כי הגויים האלה אשר אתה יורש אותם אל מעוננים ואל קוסמים ישמעו, ואתה לא כן, נתן לך ה' אלקיך. נביא מקרבך מאחריך כמוני יקים לך ה' אלקיך אליו תשמעון...אך הנביא אשר יזיד לדבר דבר בשמי, את אשר לא ציויתיו לדבר... ומת הנביא ההוא. וכי תאמר בלבבך איכה נדע את הדבר אשר לא דברו ה'?

6. רש"י על הפסוק: וכי תאמר בלבבך – עתידין אתם לומר, כשיבא חנני' בן עזר ומתנבא... וירמי' צווח...

דהיינו, ש"וכי" פירושו שודאי ישאלו. ולכא' אינו מובן: למה הקב"ה "חושד" בעם ישראל שישאלו ולא יאמינו?

זאת ועוד: מה כתוב בפסוק שלפני "וכי תאמרו":

7. בהר כה יט: ונתנה הארץ פרי' ואכלתם לשובע, וישבתם לבטח עלי'. רש"י: ונתנה הארץ גו' וישבתם לבטח עלי' – שלא תדאגו בשנת בצורת. ואכלתם לשובע – אף בתוך המעיים תהא בו ברכה.

דהיינו, שלא יהיו שום דאגות. אז איך מתאים כאן השאלה "וכי תאמרו"?

כשהקב"ה אמר לעם ישראל שיסגרו החנויות בשבת, האם מישהו שאל "מה נאכל" כי רוב הביזנס מגיע משבת?! בודאי שלא, אז מה נשתנה שמיטה שהקב"ה "חושד" שישאלו?

ועיקר השאלה: למה רש"י אינו מסביר כלום?

מוכרח הדבר, שרש"י כבר פירש את זה..... והשאלה היא – איפה?

* * *

והביאור:

הבה נעיין בנושא של "שאלה": האם התורה עוסקת ומתייחסת לנושא הזה? בודאי ובודאי...

כל הסדר של פסח מיוסד על השאלות של הילדים.... כמו שואמרים בנוסח של "קדש", שממהרים בקידוש "בכדי שהילדים לא יישנו וישאלו את ה"מה נשתנה".....

מהו המקור?

8. בא יג, יא: והי' כי יביאך ה' אל ארץ הכנעני כאשר נשבע לך ולאבותיך ונתנה לך. **יב.** והעברת כל פטר רחם לה'. **יג.** וכל בכור בניך תפדה. **יד.** והי' כי ישאלך בנך מחר מה זאת, ואמרת אליו בחוזק יד הוציאנו ה' ממצרים מבית עבדים, **טו.** ויהי כי הקשה

פרעה לשלחנו ויהרג ה' כל בכור בארץ מצרים... על כן .. וכל בכור בני אפדה...

9. רש"י: והי' כי ישאלך בנך...מה זאת – זה תינוק טפש un-intelligent שאינו יודע להעמיק שאלתו, וסותם ושואל מה זאת. ובמקום אחר הוא אומר "מה העדות והחוקים והמשפטים וגו'", הרי זאת שאלת בן חכם. דברת תורה כנגד ארבעה בנים, תם, רשע, ושאינו יודע לשאול, והשואל דרך חכמה.

ישנה כאן אריכות בלקוטי שיחות, בנוגע להסדר, ושאין שייכות בין ה"הגדה" להד' בנים וכו' - שאין כאן מקומה.

מה אנחנו מבינים מזה, שכששומעים שאלה, צריכים להבחין מי השואל, חכם או וכו'.

כאן מוכח שמדובר בחכם, כי הרי חכה עד עכשיו, [ודלא כדעת הטועים שהוא רשע כי "מקשה" על הקב"ה...]. - אלא הוא מעיי בדבר, הוא עושה שקו"ט לעצמו, שאם הקב"ה אומר שבמשך שנה לא זורעים, אז מה נאכל? הוא מתרץ שירד מן השמים... כמו אצל דור המדבר.... – אומר לו הקב"ה שזה יהי' יותר נעלה. שזה יהי' דבר גשמי אבל ניסי.

* * *

בעומק יותר: לכאורה עדיין נשאלת שאלה עצומה:

10. לקוטי שיחות חלק א' 107: איז דאך אין פלוג ניט פארשטאנדיק, נאך וואס דארף מען דעם ייתור לשון "וכי תאמרו גו"ק? נאך מער – וואס דארף תורה אויפטאן א קשיא? וויבאלד אבער אז ס'איז א שאלה אין תורה, מוז מען זאגן אז אויך די קשיא האט אן ארט אין קדושה.

כי התורה היא נצחית, ובמילא נשאלת השאלה. למה טאקע? והביאור:

11. מורה נבוכים ח"ג פל"ט: [ושבתה הארץ שבת לה' כדי] שתוסיף הארץ תבואתה ותתחזק בעמדה שמוטה.

דהיינו שמדובר פה בנס שלמעלה לגמרי מהשכל, ובמילא אפילו אחרי הביאור ש"וצוית" נשאלת השאלה. דהיינו מבינים שזוהי המציאות, אבל לא מובן איך, כי נס אין לו הסברה.

* * *

וימתק עוד יותר ע"פ פנימיות העיניים:

12. סנהדרין צז, א: אמר רב קטינא: שית אלפי שני הוו עלמא וחד חרוב שנאמר וכו'... תניא כוותי' דרב קטינא, כשם שהשביעית משמטת שנה אחת לשבע שנים, כך העולם משמט אלף שנים לשבעת אלפים שנה שנאמר ונשגב ה' לבדו ביום ההוא, ואומר, מזמור שיר ליום השבת, יום שכולו שבת, ואומר כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול.

13. רמב"ן כאן על פסוק ב: כבר כתבתי בסדר בראשית כי ששת ימי בראשית הם ימי עולם, ויום השביעי שבת לה' אלקיך - יהי' שבת לשם הגדול, כמו ששנינו, בשביעי מה היו אומרים מזמור שיר ליום השבת לעתיד לבא שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים. והנה הימים רמז לאשר ברא במעשה בראשית, והשנים ירמזו לאשר יהי' בבריאת כל ימי עולם, ועל כן החמיר הכתוב בשמיטה יותר מכל חייבי לאוין.... [וגם האברבנאל האריך בזה].

14. אור התורה להצמח צדק פרשתנו ע' קפז: וזהו שכתוב וכי תאמרו מה נאכל קאי על אלף השביעי, הן לא נזרע וכו', כי מצוות בטלות לעתיד לבא...

15. ספר המאמרים תרע"ח ע' שג ד"ה וכי תאמרו מה נאכל:...אך הענין הוא דהנה ידוע דשביעית רומז על לעתיד וכמו שארז"ל סנהדרין דף צז, מה שביעית משמט אחת לשש שנים כך העולם משמט אחת לששת אלפים שנה והוא האלף השביעי...ולכן שביעית חמור מאוד... [8 עמודים!]

וזוהי השאלה וכי תאמרו מה נאכל: הרי אנו נמצאים בסוף אלף השישי, וכל הגילויים תלויים במעשינו ועבודתינו במשך זמן הגלות (תניא פרק לז), והרי אנחנו הכי "חלשים" ביחס לדורות הקודמים, איך שייך שאנחנו "נאכל בשנה השביעית"?

16. לקוטי שיחות כאן: זאגט דער אויבערשטער ומבטיח "וציויתי את ברכתי גו", מען טוט די עבודה פון "שנה שישית", די עבודה בזמן הגלות וועלכע איז מתוך מסירת נפש וביטול שלמעלה מטעם ודעת, גיט דער אויבערשטער די ברכה מלמעלה, אז די זריעה פון שנה השישית – ניט קוקנדיק אויף דעם וואס ס'איז א "שדה

כחושה" כו' – וועט עס זיין בברכה, ובברכתו של הקב"ה, און נאכמער – עס וועט זיין תבואה "לשלש השנים", מ'איז ממשיך די ענינים וגילויים פון לעתיד לבא גילוי אחר גילוי אחר גילוי – וועלכע טיילן זיך בכלל אין דריי עליות – (הושע ו, ב) "יחיינו מיומיים ביום השלישי יקימנו ונחי' לפניו". [ימות המשיח, תחיית המתים, אלף השביעי וכו']

וזוהי הוראה נפלאה לדורנו זה!!!

Keywords:

Bais Hamikdosh. Blessing. Chchom, Cheating, Four sons, Golus, Haggada, Land of Israel, Ma Nishtana, Miracles, Mon (manna), Moshiach, Pidyon Haben. Questions on Hashem, Questions, Rosho, Sabbatical, Seder of Pesach, Seventh Millennium, Sheeino yodea lishol, Shir Shel yom, Shmitah, Six thousand years, Three stages of Moshiach, Tom (the "third" son of the seder), Torah study, Yovel (jubilee).